

Zeitschrift: Hochparterre : Zeitschrift für Architektur und Design
Herausgeber: Hochparterre
Band: 27 (2014)
Heft: [8]: Stadtregionen planen = Stadsregio's plannen

Artikel: Twintig jaar Ijburg in de planning
Autor: Lupi, Tineke
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-583477>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

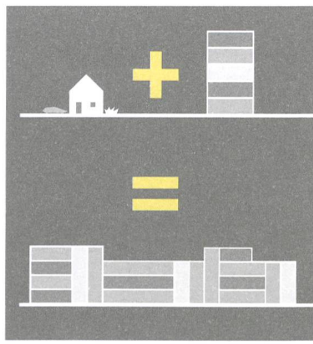
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 29.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Eengezinswoning + blok = rijtjeshuis.
Nederlandse pragmatiek. |
Einfamilienhaus + Block = Reihenhhaus,
Städtebau auf Niederländisch.

Twintig jaar IJburg in de planning

De kunstmatige archipel geldt als laatste grootschalige planning in Amsterdam. De basisregels ervan waarborgen tot nu toe een flexibele, urbane stedenbouw.

Tekst:
Tineke Lupi
Fotos und plannen:
DRO

In 2013 was het precies 20 jaar geleden dat de planning van IJburg begon. Al tientallen jaren bestonden er ideeën voor de uitbreiding van Amsterdam in de rivier het IJ en aan de oostkant van de stad in het IJsselmeer, maar deze kregen geen momentum tot het gebied in 1994 in de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra werd opgenomen. In dit nationale beleidsstuk werden over heel Nederland locaties in de nabijheid van grotere steden aangewezen voor grootschalige nieuwbouw. Oorspronkelijk had IJburg binnen 10 jaar voltooid moeten zijn. Van de destijds zeven kunstmatige eilanden en 18.000 geplande huizen, is als gevolg van de crisis op de woningmarkt en in de stedelijke planning in het algemeen echter tot nu toe slechts de helft gerealiseerd. Als laatste voorbeeld van het gouden tijdperk van grootschalige stedelijke planning in de stad Amsterdam droeg IJburg veel bij aan de ondergang van deze traditie. Toch kan worden gesteld dat de vele spelregels die twee decennia geleden in de planningsdocumenten werden vastgelegd, ervoor zorgen dat IJburg zich ontwikkelt tot een samenhangend, maar toch flexibel stadsdeel.

Met een nieuwe overeenkomst

Medio jaren negentig werd besloten IJburg niet als een traditioneel, groot en binnen een door de overheid opgesteld masterplan vallend gebied te ontwikkelen. Private partijen zouden het voortouw nemen. Echter niet voordat de Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) van de gemeente Amsterdam nauwkeurig de kaders had geschetst. De Startnota IJburg, Nota van Uitgangspunten en Ontwerp voor IJburg stellen dat stedelijkheid en diversiteit de belangrijkste kenmerken voor IJburg moeten worden. Dit is geïnspireerd op het lopende herstructureringsproces in het Oostelijk Havengebied. Hoewel het omringende water een natuurlijk aspect en een belangrijk element is, wordt meer nadruk gelegd op het stedelijke karakter van IJburg. DRO hoopt hiermee een al te suburbane uitstraling vanwege de ligging aan de rand van de stad te voorkomen. In 1998 tekent de gemeente een overeenkomst met 20 private partijen, waaronder een aantal projectontwikkelaars, beleggers, bouwers en woningcorporaties, om de ontwikkeling van IJburg uit te voeren. Het eerste plan dat ze opstellen is echter niet in overeenstemming met de visie van DRO voor

het gebied. Vervolgens wordt de stedenbouwkundige die de plannen voor het Oostelijk Havengebied opstelde, gevraagd om ook het masterplan voor de eerste twee eilanden van IJburg, het Haveneiland en de Rieteilanden, te maken.

Het planningsproces voor IJburg waarborgde eenheid maar geen uniformiteit. Het rasterpatroon in het masterplan en de verdeling van land tussen de verschillende bouwpartijen maakte een flexibele ontwikkeling mogelijk, aangezien gedeelten in de wacht konden worden gezet en herontwikkeld in overeenstemming met economische of maatschappelijke dynamiek. Een belangrijke les is de volgende: een krachtige visie werkt, maar het werkt het beste in kleinschalige projecten waarbij slechts enkele private partijen zijn betrokken. Dit is toegepast op een nieuw bestemmingsplan voor de eerste fase van IJburg, dat in 2013 is goedgekeurd, en de planning voor het tweede deel is begonnen.

20 Jahre Ideen für IJburg

Lange schwirrten Ideen herum, Amsterdam ins Wasser zu erweitern. 1994 wurden sie konkret, als der vierte nationale Raumplanungsbericht Land für neue Wohngebiete bei Städten ausschied. Wegen der Krise entstanden bisher zwar nur knapp die Hälfte der sieben künstlichen Inseln und 45 000 Wohnungen. Doch die städtebaulichen Grundregeln sichern bis heute, dass sich ein kohärentes und doch flexibles Quartier entwickelt.

IJburg ist das letzte Beispiel aus der goldenen Zeit der grossmassstäblichen Amsterdamer Planung. Obwohl private Entwickler parat standen, übernahm der DRO selbst die Planung. Er arbeitete präzise Bestimmungen aus. Städtische Vielfalt und Natur waren wichtige Kriterien. Es galt, hier, an der Peripherie, Suburbanität zu vermeiden. 1998 unterzeichneten die Stadt, Investoren, Bauunternehmer und Wohnbaugenossenschaften die Bauvereinbarung. Sie führte zu Einheit, aber nicht zu Monotonie. Der städtebauliche Raster und der Verkauf der Parzellen an unterschiedlichste Parteien erzeugen einen flexiblen und vielfältigen Städtebau. Projekte können auf Eis gelegt und neuen Umständen angepasst werden. Eine Lehre aus IJburg: Kraftvolle Ideen funktionieren am besten, wenn man sie kleinsmassstäblich und mit wenigen Investoren umsetzt. Dies floss in den überarbeiteten Zonenplan und in die nun laufende Planung der zweiten Phase ein. ●

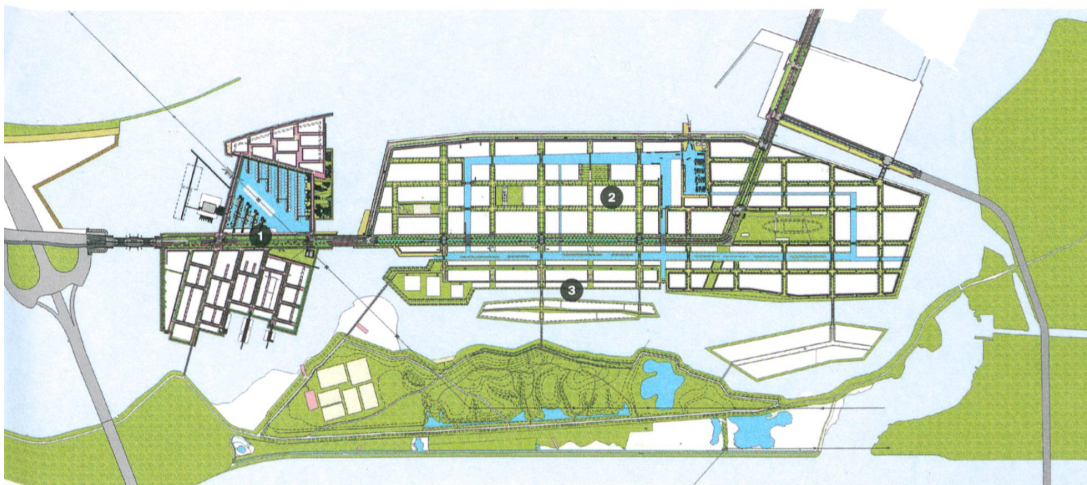
Uniforme stedenbouw, veelsoortige architectuur: omgevingsbeeld van het haveneiland. |
Einheitlicher Städtebau, vielfältige Architektur: Szenerie auf Haveneiland.

De kunstmatige archipel in het Binnen-IJ, op de achtergrond de binnenstad. |
Der künstliche Archipel im Binnen-IJ, im Hintergrund die Innenstadt.

Een les: De realisatie op kleine schaal is belangrijk. | Eine Lehre: Wichtig ist die Umsetzung im kleinen Massstab.

De coherente stedenbouw integreert infrastructuur, groene en waterruimten. |
Der kohärente Städtebau integriert Infrastruktur, Grün- und Wasserräume.
1 Steigereiland, 2 Haveneiland, 3 Rieteilanden

IJburg

Locatie: Gemeente Amsterdam
Projectgebied: ca. 60 ha Haveneiland, ca. 35 ha Rieteilanden en 43 ha Steigereiland
Landeigenaar en opdrachtgever: Gemeente Amsterdam
Ontwikkelaars: Gemeente Amsterdam, project-ontwikkelaars AM Wonen, Amvest, Bouwfonds, Volker Wessels Vastgoed, ING Real Estate woningcorporaties Het Oosten, De Alliantie, Ymere, Stadgenoot
Andere belanghebbenden: Europese Unie (IJburg is een vogelreservaat)
Trigger voor de planning: woningnood, vooral eengezinswoningen
Projectduur: planning eerste fase 1994–1998, de bouw van de eerste fase 1998–lopend, tweede fase 2003–lopend
Planningsinstrumenten: (een kleine selectie) Startnota (1995), Nota van Uitgangspunten (1996), Ontwerp voor IJburg (1996), Stedenbouwkundig programma van extra eisen (1997), Ontwerp voor het Haveneiland en de Rieteilanden (1999), Bestemmingsplan eerste en tweede fase (2004, 2013)
Stedenbouw en planning: DRO Amsterdam, West 8, KCAP, Claus & Kaan, Schaap & De Stijger
Functies: huisvesting (30% sociale woningbouw), deels gemengd gebruik (hoofdstraten); 45 000 woningen gepland, de helft gerealiseerd in 2013
Investeringsvolume: ca. € 700 miljoen plus € 135 miljoen voor de aansluiting op de snelweg A1

Stadtregionen planen

Amsterdam und Zürich sind Stadtregionen unter Wachstumsdruck. Wie können sie ihre räumliche Entwicklung sinnvoll und effizient steuern? Zu dieser Frage liefert das Heft Antworten aus der Theorie und der Praxis der Planung. Erstmals leisten zwei Grafiken der ETH Zürich eine Übersicht über die Planungssysteme beider Stadtregionen. Beispiele illustrieren, wie Strategien und Instrumente des Städtebaus angewendet und weiterentwickelt werden. Reportagen und Gespräche gehen den grundverschiedenen Planungskulturen der beiden Regionen nach.

www.christiaanse.arch.ethz.ch

Stadsregio's plannen

Amsterdam en Zürich zijn stadsregio's die onder druk van groei staan. Hoe kunnen deze hun ruimtelijke ontwikkeling zinvol en efficiënt sturen? Dit nummer geeft antwoorden op deze vraag vanuit de theorie en de praktijk van de planning. Voor het eerst geven twee grafieken van de ETH Zürich een overzicht over de planningssystemen van beide stadsregio's. Voorbeelden illustreren hoe strategieën en instrumenten van de stedenbouw worden toegepast en verder worden ontwikkeld. Reportages en gesprekken onderzoeken de volkomen verschillende planningsculturen

ETH

Eidgenössische Technische Hochschule Zürich
Swiss Federal Institute of Technology Zurich

Swiss Federal Institute of
Technology Zurich

DARCH

Faculty of Architecture

NSL Netwerk Stadt und Landschaft
Network City and Landscape

Stadt Zürich
Amt für Städtebau

Kanton Zürich
Baudirektion
Amt für Raumentwicklung

Stadt Zürich
Stadtentwicklung

Fédération
nationale des
urbanistes

Fachverband
Schweizer
Raumplaner

Federazione
nazionale degli
urbanisti

FSU

Schindler

Koninkrijk der Nederlanden

RZU
Regionalplanung
Zürich und Umgebung

× Gemeente Amsterdam
× Dienst Ruimtelijke Ordening
×